

ปัญหาและอุปสรรคของการคุ้มครองพยานเด็กตามพระราชบัญญัติ
คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

Problems and Obstacles of Child Witness Protection Under the
Criminal Witness Protection Act B.E. 2546 for Trafficking-Related Offenses

พริยะ วีระสวัสดิ์

Priya Veerasawat

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Thammasat University, Thailand

Email: ya_success@hotmail.com

Received January 9, 2023; Revised February 9, 2023; Accepted February 15, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการคุ้มครองพยานเด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นเรื่องที่กระทบถึงกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ นับตั้งแต่มีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ซึ่งการศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาถึงกระบวนการยุติธรรมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้ได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นการศึกษาข้อมูลทั้งจากเอกสาร หลักฐาน และข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ อีกทั้งยังได้ทำการศึกษาข้อมูลโดยการสอบถามข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานเด็ก ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์โดยตรง ซึ่งทำให้การศึกษาข้อมูลเป็นอย่างรอบคอบ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการตามกฎหมาย เพื่อนำมาประกอบการศึกษาให้มีความครบถ้วนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการคุ้มครองพยานเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์จะสรุปเป็น 5 ประเด็นได้แก่ 1) ประเด็นในด้านกฎหมาย 2) ประเด็นด้านตัวของพยานเด็ก 3) ประเด็นด้านบุคคลที่ใกล้ชิดพยานเด็ก 4) ประเด็นด้านกระบวนการยุติธรรม และ 5) ประเด็นปัญหาในด้านอื่น ๆ

คำสำคัญ: ปัญหาและอุปสรรคของการคุ้มครองพยานเด็ก; พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546; การค้ามนุษย์

Abstract

This article aimed to study about the problems and obstacles of child witness protection under the Witness Protection Act in Criminal Case B.E. 2546 for offenses related to human trafficking. Which is an issue that affects the entire justice system since criminal offenses have occurred, which this study focuses on studying the justice process with people involved in such matters in order to know the problems that arise and related obstacles by studying information from documents, evidence and facts that occurred. This research was qualitative research. Gather information from the study of relevant documents, in-depth interviews with those involved in legal operations in order to make the study more complete and complete. The results of the research revealed that the problems and obstacles of child witness protection according to the Witness Protection Act in Criminal Cases B.E. 2546 for offenses related to human trafficking can be summarized into 5 issues: 1) Legal issues. 2) Personal issues of child witnesses 3) Personal issues close to child witnesses 4) judicial issues and 5) other issues.

Keywords: Problems and obstacles of child witness protection; Protection of Witnesses in Criminal Cases Act B.E. 2546; Human Trafficking

บทนำ

พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มีผลบังคับใช้ในเดือนธันวาคม 2546 เป็นต้นมา พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานคุ้มครองพยานขึ้นในกระทรวงยุติธรรม โดยให้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานตามมาตราการทั่วไปและมาตรการพิเศษ ทั้งนี้ โดยให้มีการปฏิบัติที่เหมาะสม (กระทรวงยุติธรรม, 2553) รวมทั้งประสานการปฏิบัติงานและข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญของการยุติธรรมทางอาญาที่จะให้บุคคลที่เป็นพยานในคดีอาญาได้รับความคุ้มครองสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย (อัจฉริยา ชูตินันท์, 2557)

การคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 เมื่อพิจารณาจากเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวพบว่าบุคคลที่จะได้รับการคุ้มครอง ได้แก่ พยานบุคคล ซึ่งจะเป็นผู้ที่มาให้ หรือได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานสืบสวนคดีอาญา พนักงานสอบสวนคดีอาญา พนักงานอัยการ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการฟ้องคดี หรือศาล โดยจะเป็นผู้ที่ได้รับความคุ้มครองทั้งในชั้นการสืบสวนสอบสวน ชั้นการฟ้องคดี และชั้นการพิจารณาในของศาล โดยการคุ้มครองพยานเป็นการคุ้มครองตลอดทั้งกระบวนการ (สุทธิชัย หล่อตระกูล, 2553) โดยจะเริ่มตั้งแต่ก่อนเปิดความระหว่างเปิดความ และหลังจากเปิดความแล้ว จนกว่าจะแน่ใจว่าพยานได้รับความปลอดภัยเป็นที่แน่นอน การคุ้มครองพยานจึงจะสิ้นสุดลง การข่มขู่ คุกคาม และประทุษร้ายต่อตัวพยานเพื่อให้มีผลต่อ

รูปคดีและการพิจารณาของศาล การกระทำความผิดดังกล่าวยังอาจกระทำต่อบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับพยานบุคคล (สุดสงวน สุธีสร, 2558) เช่น บิดามารดา คู่สมรส บุตร พี่น้อง หรือคนใกล้ชิดที่มีความสำคัญต่อพยาน การข่มขู่ คุกคาม และประทุษร้าย ที่จะเกิดผลร้ายกับบุคคลเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อความสมัครใจของพยานในการมาเบิกความ (ปรีดี เกษมทรัพย์, 2543) ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ กฎหมายฉบับนี้จึงให้ความสำคัญในการคุ้มครองความปลอดภัยครอบคลุมไปถึงผู้ที่มีความใกล้ชิดหรือเกี่ยวข้องกับพยานด้วย ไม่ว่าจะเป็นสามี ภรรยา บุพการี ผู้สืบสันดาน ญาติสนิท หรือคนสนิทของพยานด้วย ทั้งนี้ การดำเนินการคุ้มครองพยานในบางกรณีอาจมีผลกระทบถึงเสรีภาพของพยานหรือคนที่ใกล้ชิดกับพยาน เช่น การกักพยานไว้ในสถานที่ที่มีความปลอดภัยเป็นระยะเวลานานหรือการที่พยานหรือบุคคลใกล้ชิดต้องเปลี่ยน ชื่อ สกุลหรือสถานที่อยู่และอาชีพ เป็นต้น ดังนั้น การเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองพยานจึงต้องอาศัยความสมัครใจของพยานหรือบุคคลใกล้ชิดพยานเป็นหลักสำคัญด้วย (วัชรไชยสาร, 2546)

ประเทศไทยให้ความร่วมมือต่อการการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์และการล่วงละเมิดต่อเด็ก ผู้หญิง และผู้ชายในรูปแบบต่าง ๆ โดยลงนามอนุสัญญาต่าง ๆ หลายฉบับ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามและการขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ฯลฯ ในฐานะรัฐภาคีจึงต้องพัฒนากลไก และกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปตามพันธสัญญา (ปกรณ มณีปกรณ์, 2553) ประเทศไทยได้มีความพยายามนำกฎหมายมาใช้ควบคุมและแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 และได้มีการพัฒนากฎหมายอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จนกระทั่ง มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นหลักในการปราบปรามอาชญากรรมและคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์แทนพระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษากฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานเด็ก ทั้งในพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักของการคุ้มครองพยาน และได้ศึกษากฎหมายไทยฉบับอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยาน เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. 2559 นอกจากนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการเปรียบเทียบกับกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ของต่างประเทศที่กำหนดในเรื่องการคุ้มครองพยานเด็ก ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการคุ้มครองพยานเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

แนวคิดและวิวัฒนาการของการคุ้มครองพยานในคดีอาญา แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีทางอาชญาวิทยาและแนวคิดที่เกี่ยวข้องถึงที่มาของกฎหมายคุ้มครองพยาน แนวคิดในการคุ้มครองพยานของสหประชาชาติ แนวคิดการคุ้มครองพยานตามปฏิญญาสากล และแนวคิดในการให้ความคุ้มครองพยานในประเทศไทยเพื่อที่จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในภาพรวมต่อไปว่า ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานในประเทศไทยนั้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสากลหรือไม่ และในต่างประเทศ เช่น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศสหรัฐอเมริกา มีแนวทางในการคุ้มครองพยานอย่างไรบ้างที่จะสามารถนำมาปรับใช้กับประเทศไทยต่อไปเพื่อให้การคุ้มครองพยานของประเทศไทยมีประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะทำการศึกษาการคุ้มครองพยานในประเทศไทยและในต่างประเทศในบทต่อไป

ลักษณะของพยานบุคคล

“พยานบุคคล” (Witness) คือ บุคคลซึ่งจะมาให้หรือได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา พนักงานผู้มีอำนาจฟ้อง หรือต่อศาล ในการดำเนินคดีอาญา โดยเปิดเผยถึงการรับรู้ของตนเองจากการได้สัมผัส ประสพพบเจอข้อเท็จจริงซึ่งอาจจะใช้เป็นหลักฐานในคดีอาญาด้วยการให้ถ้อยคำต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล ในการพิจารณาคดีของศาลการนำพยานบุคคลมาสืบในคดีอาญาโดยส่วนใหญ่เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 ที่ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม เช่น ในเรื่องการมาศาลของพยานหรือการสาบานตน เป็นต้น แต่ในบางเรื่องก็ไม่อาจนำหลักที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับได้เพราะมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้เป็นการเฉพาะเรื่องแล้ว เช่น โจทก์ไม่อาจอ้างจำเลยเป็นพยานได้ หรือศาลต้องอ่านคำเบิกความของพยานให้พยานฟังต่อหน้าจำเลย เป็นต้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 232)

อย่างไรก็ตาม พยานบุคคลก็อาจจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีอิทธิพล อาจใช้อำนาจในการบิดเบือนรูปคดีหรือในการปกปิดความผิดโดยการที่พยานบุคคลให้ข้อเท็จจริงที่ผิดไปจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นหรือประสพพบเจอ ส่งผลต่อรูปคดีอันอาจทำให้การที่ต้องได้รับโทษจากสถานหนักเป็นโทษสถานเบา หรือให้หลบเลี่ยงการเป็นพยาน ซึ่งมีวิธีการหลายรูปแบบ

ทั้งการให้ค่าตอบแทน การข่มขู่ การกดดัน หรือการหลอกล่อ จนในที่สุดพยานไม่กล้าให้ถ้อยคำตามความเป็นจริง หรือไม่กล้าไปเป็นพยานในศาล

แนวคิดและความสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ.

2551

ประเทศไทยได้มีการใช้พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายหลักเพิ่มเติมจากประมวลกฎหมายอาญา ในการป้องกันการกระทำผิดโดยการซื้อ ขาย จำหน่าย ชักพา หรือจัดหาบุคคลไปด้วยวิธีการใด ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองความใคร่แก่ตนเองหรือผู้อื่น เพื่อการอนาจาร หรือเพื่อประโยชน์อย่างอื่น ด้วยวิธีการอันเป็นการคุกคามและกระทบกระเทือนต่อสวัสดิภาพของบุคคล การกระทำดังกล่าวไม่จำกัดเฉพาะกับการกระทำต่อหญิงและเด็กหญิงเท่านั้น แต่หมายรวมถึงการกระทำในลักษณะทำนองเดียวกันต่อเด็กชายด้วย นอกจากนั้นในส่วนของผู้กระทำความผิดยังมีพฤติการณ์ที่กระทำในรูปของการตระเตรียมสมคบกันเป็นขบวนการ เชื่อมโยงทั้งในประเทศและระหว่างประเทศซึ่งเป็นพฤติการณ์ที่เป็นอันตรายต่อสังคมอีกด้วย อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก พ.ศ. 2540 ยังมิได้กำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมถึงการกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากบุคคลที่มีได้จำกัดแต่เฉพาะหญิงและเด็กและกระทำด้วยวิธีการที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การนำบุคคลเข้ามาค้าประเวณีในหรือส่งไปค้านอกราชอาณาจักร บังคับใช้แรงงานบริการหรือขอทาน บังคับตัดอวัยวะเพื่อการค้า หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบประการอื่น ซึ่งในปัจจุบันได้กระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น จึงมีการแก้ไขกฎหมายกำหนดลักษณะความผิดให้ครอบคลุมการกระทำดังกล่าว เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับพันธกรณีของอนุสัญญาและพิธีสารจัดตั้งกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ รวมทั้งปรับปรุงการช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายให้เหมาะสม เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้เสียหาย

แนวคิดการคุ้มครองพยานตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ติดตัวของมนุษย์ทุกคน เพราะมนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่มีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด สิทธิมนุษยชนไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคนที่ต้องได้รับในฐานะที่เป็นคนสามารถมีชีวิตอยู่รอดและมีการพัฒนาได้ สิทธิมนุษยชน อาจได้รับรองในรูปแบบของกฎหมายหรือต้องได้รับการคุ้มครองโดยรัฐบาล ได้แก่ การได้รับสัญชาติ การมีงานทำ การได้รับความคุ้มครองแรงงาน ความเสมอภาคของหญิงชาย สิทธิของเด็ก หรือเยาวชน เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคของการคุ้มครองพยาน

การคุ้มครองพยานบุคคลในประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 มาใช้บังคับเป็นกฎหมายเฉพาะสำหรับการคุ้มครองพยาน แต่กระนั้นในปัจจุบันก็ยังมีความยากด้านการปฏิบัติอยู่พอสมควรโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านระยะเวลาของการพิจารณาให้การคุ้มครองพยานทั้งในการคุ้มครองตามมาตราการทั่วไปและตามมาตราการพิเศษ ใน

ขั้นตอนระหว่างรอการพิจารณาอนุมัติการขอคุ้มครองพยานนั้นในทางปฏิบัติใช้ระยะเวลานาน ดังปรากฏตามประกาศกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เรื่อง มาตรฐานกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และระยะเวลาการปฏิบัติราชการ พ.ศ. 2552 กำหนดว่าการขอรับการคุ้มครองพยานตามมาตราการทั่วไป กรณียื่นคำร้องผ่านสำนักงานยุติธรรมจังหวัด ให้มีระยะเวลาปฏิบัติรวม 17 วัน ส่วนการขอรับการคุ้มครองตามมาตราการพิเศษกรณียื่นคำร้องผ่านสำนักงานยุติธรรมจังหวัด ให้มีระยะเวลาการปฏิบัติรวม 47 วัน ในขณะที่ระเบียบกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การแจ้ง วิธีการให้ความคุ้มครอง และการสิ้นสุดความคุ้มครองตามมาตราการทั่วไปแก่พยานคดีอาญา พ.ศ. 2551 กำหนดถึงการให้ความคุ้มครองพยานในกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องทำการคุ้มครองพยานว่า ให้ผู้อำนวยการสำนักงานคุ้มครองพยาน แจ้งหน่วยงานคุ้มครองพยานเพื่อช่วยให้ความคุ้มครองพยานตามที่เห็นเป็นการสมควรไปก่อน ซึ่งไม่มีหลักเกณฑ์รายละเอียดที่ชัดเจน เกิดเป็นข้อจำกัดของผู้ปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้ร้องขอรับความคุ้มครองถูกยกคำร้องก็ต้องร้องต่อศาลให้เป็นผู้พิจารณาสั่งอีกครั้งหนึ่ง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) เช่น กฎหมายต่าง ๆ ทั้งในระดับรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และกฎหมายลำดับรองต่าง ๆ เช่น ระเบียบของหน่วยงาน ตำราทางวิชาการ บทความ และเอกสารทางวิชาการ ข้อมูลสารสนเทศ รายงาน ระเบียบ วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น นอกจากนี้ ได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลากร ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการตามกฎหมาย เช่น ผู้พิพากษา อัยการ เจ้าหน้าที่สำนักงานคุ้มครองพยาน และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง กับการคุ้มครองพยานเด็กในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ทั้งนี้ เพื่อนำมาประกอบการศึกษาให้มีความครบถ้วนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ได้แก่ กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมในคดีอาญา โดยเฉพาะการคุ้มครองพยานเด็กในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ เจ้าหน้าที่สำนักงานคุ้มครองพยาน และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง (เจ้าหน้าที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์เด็ก) ซึ่งเป็นการเลือกตัวอย่างเฉพาะที่ให้ประเด็นสำคัญ (Key Informant) โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยานเด็กในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ได้แก่ 1) ผู้พิพากษาจำนวน 2 คน 2) อัยการ จำนวน 1 คน 3) เจ้าหน้าที่สำนักงานคุ้มครองพยาน จำนวน 1 คน 4) เจ้าหน้าที่มูลนิธิศูนย์พิทักษ์เด็กจำนวน 1 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual Interviews) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นการสนทนา ซักถาม และโต้ตอบระหว่างผู้ศึกษากับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งวิธีการนี้ทำให้ผู้ศึกษาสามารถสังเกตเห็นถึงบุคลิกภาพ

อาภักปิริยา ตลอดจนพฤติกรรมทางกายและวาจา ในขณะที่การสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลในการตีความหมายพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลประกอบคำให้สัมภาษณ์ได้ด้วย อันทำให้ข้อมูลที่ได้รับนั้นมีความน่าเชื่อถือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาตามหลักตรรกวิทยาประกอบบริบทที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลและข้อมูลจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และเอกสารวิชาการ มาประกอบการใช้แนวคิดทฤษฎีในการประเมินเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ของแต่ละประเด็น เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์ข้อมูลที่ครบถ้วนและรอบด้านมากที่สุด

สำหรับการตรวจสอบข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้นั้น ได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งมีวิธีการตรวจสอบสามเส้า คือ

- 1) ด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยตรวจสอบด้านเวลา สถานที่ และแหล่งข้อมูล
- 2) ด้านผู้ศึกษา (Investigator Triangulation) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์
- 3) ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ได้ทำการเก็บข้อมูลโดยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากสรรพเอกสารต่าง ๆ และโดยวิธีการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะพรรณนาโดยใช้รูปแบบการบรรยายข้อมูล

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องปัญหาและอุปสรรคของการคุ้มครองพยานเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ สามารถสรุปเป็น 5 ประเด็นได้แก่

- 1) ประเด็นในด้านกฎหมาย พบว่า ประเด็นด้านกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานเด็กนั้นสาเหตุประการสำคัญเกิดจากการที่ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ไม่ได้กำหนดถึงการคุ้มครองพยานเด็กเอาไว้เป็นการเฉพาะ มีเพียงการกำหนดบทบัญญัติในลักษณะของมาตรการที่ใช้กับพยานโดยทั่วไปไม่ได้เฉพาะเจาะจงกับพยานเด็ก แต่เนื่องจากพยานเด็กนั้นเป็นผู้ที่มีลักษณะพิเศษและมีความแตกต่างจากพยานที่เป็นผู้ใหญ่ กล่าวคือ เด็กนั้นยังถือเป็นผู้ที่มีวัยวุฒิและคุณวุฒิที่รัฐควรต้องให้ความคุ้มครองเป็นอย่างมากกว่าปกติของการคุ้มครองพยานทั่วไป เพราะการที่เด็กต้องอยู่ในกระบวนการยุติธรรมเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน หรืออยู่ในการคุ้มครองพยานที่ยาวนานเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่พยานนั้น ส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กเป็นอย่างมาก เด็กมีความต้องการตามสภาพปกติแห่งวัยและการได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองตามช่วงวัย การคุ้มครองพยานเด็กที่เหมาะสมนั้นจะต้องมีการจำแนกช่วงวัยในการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น พยานเด็กอายุ 8 -12 ปี และอายุ 13-18 ปี มีความต้องการพื้นฐานตามวัยที่ต่างกัน และต้องการความใกล้ชิดต่อผู้ปกครองและครอบครัวไม่เหมือนกัน การที่กฎหมายไม่กำหนดถึงการคุ้มครองพยานเด็กไว้

ทำให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการคุ้มครองพยานขาดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองพยานไปเป็นมาตรฐานเดียวกัน แต่จะขึ้นกับความรู้ความสามารถส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่แต่ละราย ทำให้พยานเด็กได้รับการปฏิบัติที่อาจจะไม่เหมาะสม และมีผลกระทบต่อพยานเด็กในกระบวนการยุติธรรม

2) ประเด็นด้านตัวของพยานเด็ก พบว่า พยานเด็กนั้นยังถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่างกับบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งในด้านวัยวุฒิและคุณวุฒิ โดยเฉพาะวุฒิภาวะทางอารมณ์ นอกจากนี้เด็กที่เข้ามาสู่การคุ้มครองพยานนั้นมีหลายช่วงวัย ซึ่งแต่ละช่วงวัยก็จะมีความต้องการพื้นฐานที่แตกต่างกัน ในกรณีของพยานเด็กเล็ก ก็มักพบปัญหาในด้านร่างกายที่ไม่สามารถแยกจากพ่อแม่หรือผู้ปกครองได้ เนื่องจากเด็กเหล่านี้ยังไม่สามารถดูแลตัวเองจึงทำให้ยังคงต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด จากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง หรือในกรณีของพยานเด็กที่เข้าสู่ช่วงวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่ภาวะทางจิตใจมีความอ่อนไหวเนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงของระดับฮอร์โมนในร่างกายและการเข้าสังคมเพื่อนฝูง ทำให้พยานเด็กที่เป็นวัยรุ่นไม่ชอบที่จะถูกจำกัดเพื่อให้อยู่สถานที่ที่ปลอดภัยในเวลาที่มีการคุ้มครองพยาน หรือการใช้มาตรการคุ้มครองพยานโดยการห้ามใช้โทรศัพท์มือถือหรือสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ซึ่งนำมาสู่ความรู้สึกกดดันของพยานที่เป็นเด็ก

นอกจากนี้พยานเด็กนั้นยังถือเป็นผู้ด้อยประสบการณ์ ทำให้ไม่ตระหนักถึงข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายและความสำคัญของการเป็นพยานในคดีอาญา จึงไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการรับการคุ้มครองในระหว่างกระบวนการดำเนินคดี จึงทำให้การคุ้มครองพยานเด็กมีปัจจัยเสี่ยงต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้นจากความประมาทหรือความพลั้งเผลอจากการกระทำของพยานเด็กนั่นเอง เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (โซเชียลมีเดีย) ระบุงิกรรมที่กำลังกระทำ หรือเปิดเผยในที่พำนักในระหว่างการคุ้มครองพยาน ซึ่งเป็นอันตรายต่อตัวของพยานเด็กและเจ้าหน้าที่ผู้คุ้มครองพยานนั้น

3) ประเด็นด้านบุคคลที่ใกล้ชิดพยานเด็ก ด้วยความที่เด็กยังมีข้อจำกัดในการดูแลตนเอง ยังคงทำให้ต้องพึ่งพาครอบครัว หรือคนใกล้ชิดและการตัดสินใจ ครอบครัวหรือคนใกล้ชิดจึงมีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อการตัดสินใจของเด็ก เมื่อมีเด็กต้องเข้าสู่การคุ้มครองพยาน ครอบครัวหรือคนใกล้ชิดของเด็กก็จะมีผลต่อการคุ้มครองพยานเด็ก ซึ่งครอบครัวหรือคนใกล้ชิดกับพยานเด็ก อาจโน้มน้าวให้เด็กมีความไขว่เขวต่อการรับการคุ้มครอง หรือให้พยานเด็กเบิกความในข้อเท็จจริงที่มีผลสำคัญต่อรูปคดี โดยที่การข่มขู่หรือโน้มน้าวของครอบครัวหรือคนใกล้ชิดต่อพยานเด็กดังกล่าวอาจเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น การที่ครอบครัวหรือคนใกล้ชิดพยานเด็กถูกงูใจ คุกคาม ข่มขู่ หรือโน้มน้าวจากผู้กระทำความผิดให้เพื่อให้ครอบครัวหรือคนใกล้ชิดพยานเด็กมาข่มขู่ หรือคุกคาม หรือโน้มน้าวให้เด็กอีกทอดหนึ่ง หรือการที่ครอบครัวหรือคนใกล้ชิดพยานเด็กไม่มีความรู้ในกระบวนการยุติธรรมมากพอจึงทำให้เกิดความเห็นตรงกันข้ามกับเจ้าหน้าที่รัฐ หรือแม้กระทั่งครอบครัวหรือผู้ปกครองนั่นเองต้องการนำเด็กกลับเข้าไปสู่กระบวนการค่านิยมตามเดิม บุคคลใกล้ชิดหรือผู้ปกครองหรือครอบครัวจึงมีผลต่อการคุ้มครองพยานเด็กอย่างยิ่งและเป็นปัจจัยที่สำคัญในความสัมฤทธิ์ผลของการคุ้มครองพยาน หากผู้ปกครอง

ไม่ให้ความร่วมมือการคุ้มครองพยานเด็กอาจต้องสิ้นสุดลงก่อนการดำเนินคดีเสร็จสิ้น อันอาจเป็นผลร้ายกับตัวของพยานเด็กเอง

4) ประเด็นด้านกระบวนการยุติธรรม สรุปได้ว่า กระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานและการเริ่มต้นการคุ้มครองเด็กในฐานะที่เป็นผู้เสียหายและพยานนั้น เริ่มตั้งแต่การที่เด็กถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและทำการคัดกรองเด็กให้ถูกต้องตามฐานความผิดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพราะผู้เสียหายตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์นั้นจะมีกระบวนการคุ้มครองเป็นพิเศษแตกต่างจากคดีอาญาทั่วไป เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมและพนักงานสอบสวนจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์เพื่อจะทำการคัดกรองได้ถูกต้องและทำให้เด็กได้รับการคุ้มครองในทันที

ปัญหาอีกประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการคุ้มครองพยานเด็กคือความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่การเริ่มการให้คุ้มครองที่ล่าช้ากว่าฝ่ายตรงข้ามทำให้พยานเด็กถูกข่มขู่คุกคาม หรือกระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้าในชั้นพนักงานสอบสวนและชั้นพิจารณาคดีของศาลที่จะต้องให้เด็กอยู่ในกระบวนการยุติธรรมจนเสร็จสิ้น เกิดผลกระทบต่อดวงใจเด็กในแง่ความอดทนต่อการรับการคุ้มครองพยานและการให้ความร่วมมือในการเบิกความเป็นพยานต่อศาล

5) ประเด็นปัญหาในด้านอื่น ๆ พบว่า การคุ้มครองพยานเด็กยังมีปัญหาในด้านอื่น ๆ ปลีกย่อยที่ส่งผลต่อการคุ้มครองพยานเด็ก ดังนี้

(1) ปัญหาทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานต่อพยานเด็ก พบว่า ในบางครั้งเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับพยานเด็กในความผิดเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์มีทัศนคติที่ไม่เหมาะสมกับพยานเด็ก โดยมีมิได้คำนึงถึงความอ่อนไหวและภาวะของเด็กในฐานะผู้เสียหายและพยานจากการถูกกระทำ ในการสอบปากคำหรือการซักถามในชั้นศาลจึงมีการใช้ถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม หรือมีการสอบถามข้อเท็จจริงซ้ำไปซ้ำมามากเกินไปจนความจำเริญ ทำให้พยานเด็กกดดันและได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ

(2) ปัญหาเรื่องจำนวนของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานคุ้มครองพยานมีจำนวนไม่มาก และไม่มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นเจ้าหน้าที่ประจำของสำนักงานคุ้มครองพยาน ทำให้เมื่อต้องทำการคุ้มครองพยานเด็กจะต้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ทำให้เกิดความขัดข้องล่าช้า ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการคุ้มครองพยานเด็ก นอกจากนี้การส่งต่อพยานให้หน่วยงานอื่นทำการคุ้มครองแทนก็มีปัญหาติดขัดด้านสายการบังคับบัญชาและอำนาจสั่งการ ทำให้สำนักงานคุ้มครองพยานมักจะไม่ให้หน่วยงานอื่นทำการคุ้มครองพยานแทน

(3) ปัญหาเรื่องการนำกฎหมายที่มีอยู่จำนวนมากมาบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อพยานเด็ก ตามปกติแล้วเด็กที่เป็นผู้เสียหายจากการกระทำผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์จะได้รับการคุ้มครองทั้งในเบื้องต้นเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ในฐานะที่เป็นเด็กยังมีกฎหมายฉบับอื่นที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถให้ความคุ้มครองเป็นกรณีพิเศษอีกหากเด็กนั้น

จะไม่ได้ได้รับความปลอดภัย เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2556 แต่การจะใช้กฎหมายได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพนั้น เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายที่เกี่ยวข้องเสียก่อน

(4) ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายที่มีในการคุ้มครองพยานเด็ก สรุปได้ว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ตรี กำหนดให้ศาลสามารถใช้แผ่นบันทึกเสียงการสอบสวนในชั้นพนักงานสอบสวนเป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้ แต่พนักงานอัยการเองก็ไม่ค่อยกล้าเสี่ยงที่จะนำส่งหลักฐานดังกล่าวโดยไม่นำตัวเด็กมาขึ้นเบิกความเป็นพยานในชั้นพิจารณา เพราะเกรงว่าอาจไม่มีน้ำหนักเพียงพอให้รับฟังลงโทษจำเลยได้ เพราะศาลก็ไม่ค่อยได้ใช้กระบวนการนี้ พนักงานอัยการมีความกังวลที่อาจทำให้คดีของตนเองนั้นเสียหายได้ ซึ่งการนำตัวพยานเด็กมาเบิกความเป็นชั้นพิจารณาคดีก็เป็นการทำซ้ำความรุนแรงต่อเด็กซึ่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กนั้นแนะนำให้รัฐภาคีพยายามหลีกเลี่ยง และให้เด็กอยู่ในกระบวนการยุติธรรมให้น้อยที่สุด

(5) ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรม นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรมมีบทบาทอย่างสูงต่อผู้เสียหายและพยานเด็ก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้เจ้าหน้าที่สหวิชาชีพยังต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมในเด็กเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อเด็กทั้งในฐานะพยานและผู้เสียหาย และเนื่องจากยังมีความขาดแคลนเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมทำให้ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือพยานเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนา จากผลการวิจัยได้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคของการคุ้มครองพยานเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญาในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ และแนวคิดต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถนำเสนอแนวทางการพัฒนาซึ่งจะนำไปสู่การคุ้มครองพยานเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญาในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในประการต่าง ๆ ดังนี้

(1) ด้านกฎหมาย มีความเห็นว่สมควรบัญญัติกฎหมายที่กำหนดมาตรการในการคุ้มครองพยานเด็กเป็นการเฉพาะ โดยคำนึงถึงสภาพปัจจัยพื้นฐานของพยานที่เป็นเด็กให้สอดคล้องกับสภาพความจำเป็นของพยานเด็กที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่ต้องใช้ระยะเวลานานและมีความกดดันต่อตัวพยานเด็กสูง

(2) ด้านตัวของพยานเด็ก เนื่องจากพยานเด็กอาจจะมาจากการเป็นผู้เสียหายในคดีเกี่ยวกับการค้ามนุษย์หรือเป็นพยานที่พบเห็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ การให้พยานเด็กมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นพยานและความจำเป็นในการรับการคุ้มครองพยานจึงเป็นสิ่งสำคัญในการได้รับความร่วมมือจากพยานเด็ก รัฐสมควรต้องจัดโปรแกรมที่เหมาะสมในการสร้างความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ระยะเวลาในการคุ้มครองพยานมักจะมีความยาวนาน จึงสมควรมีฝึกอบรมให้พยานเด็กมีโอกาสทางการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นหรือมีวิชาชีพหรือทักษะในการ

ประกอบอาชีพ เมื่อพ้นจากระบบการยุติธรรมไปแล้วก็จะสามารถนำเอาความรู้นั้นไปใช้ในการดำรงชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป

(3) ด้านบุคคลที่ใกล้ชิดพยานเด็ก การจะได้รับความร่วมมือจากบุคคลที่ใกล้ชิดพยานเด็ก อันได้แก่ บิดามารดา หรือผู้ปกครอง รัฐสมควรต้องจัดการให้มี ผู้บริหารคดี หรือ case manager ในการเป็นศูนย์กลางของการให้ความช่วยเหลือและเป็นการประสานงานทั้งฝั่งของเด็กและฝั่งของผู้ปกครอง และครอบครัว สามารถให้ข้อมูลในการติดต่อกับทั้งสองด้านได้ ผู้บริหารคดีมีหน้าที่ในการดูแลภาพรวมของทั้งกระบวนการได้และสามารถตอบคำถามได้กับทุกคนหรือทุกหน่วยงานที่ต้องการข้อมูล ซึ่งเป็นการประสานข้อมูลของการทำงาน และอาจจะพัฒนาไปถึงการให้ความรู้หรือสิทธิหน้าที่แก่ผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการยุติธรรมและนำไปสู่การให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในกระบวนการยุติธรรม

(4) ด้านกระบวนการยุติธรรม มีข้อเสนอแนะว่าสมควรให้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานการคุ้มครองสิทธิของเด็กในกระบวนการยุติธรรม เพื่อทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำต่อเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในฐานะต่าง ๆ เพื่อให้ได้รับการคัดกรองที่ถูกต้องกับสถานะในคดีและได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายที่มีอยู่ทุกฉบับให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ระบบงานยุติธรรมสำหรับเด็กควรมีขั้นตอนที่รวดเร็ว ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นในการให้เด็กอยู่ในกระบวนการยุติธรรมเป็นเวลานาน ควรนำเอาบทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่แล้วมาบังคับใช้อย่างจริงจังในทุกส่วนของกระบวนการยุติธรรม เช่น ศาลควรยอมรับการรับฟังแผนบันทึกภาพและเสียงการให้ถ้อยคำของพยานเด็กในชั้นพนักงานสอบสวนแทนการนำตัวเด็กมาเบิกความในคดีต่อศาล หรือใช้การเบิกความพยานเด็กไว้ล่วงหน้า ซึ่งจะช่วยให้พยานเด็กอยู่ในกระบวนการยุติธรรมเป็นระยะเวลาสั้นที่สุด

(5) ข้อเสนอแนะในด้านอื่น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสมควรจัดการอบรมบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมอันได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่สหวิชาชีพ พนักงานอัยการ ทนายความและศาล ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของพยานเด็ก เพื่อให้ตระหนักถึงความจำเป็นในการปฏิบัติต่อพยานเด็กที่ต้องแตกต่างไปจากพยานที่เป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้จะต้องเพิ่มจำนวนของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ให้เพียงพอต่อความต้องการของกระบวนการยุติธรรม โดยเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กในกระบวนการยุติธรรม และขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการคุ้มครองพยานเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์จะสรุปเป็น 5 ประเด็นได้แก่ 1) ประเด็นในด้านกฎหมาย 2) ประเด็นด้านตัวของพยานเด็ก 3) ประเด็นด้านบุคคลที่ใกล้ชิดพยานเด็ก 4)

ประเด็นด้านกระบวนการยุติธรรม และ 5) ประเด็นปัญหาในด้านอื่น ๆ เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายในการคุ้มครองพยานบุคคล เพราะว่า พยานบุคคลมีส่วนสำคัญยิ่งในการพิจารณาคดีอาญา เพราะเป็นผู้ให้ข้อเท็จจริงที่ตนรู้เห็นมาต่อศาล อันจะทำให้ปัญหาต่างๆ ในคดีกระจ่างชัด นำมาสู่การวินิจฉัยที่ถูกต้อง สามารถลงโทษผู้กระทำผิดและปล่อยผู้บริสุทธิ์ให้ได้รับอิสรภาพโดยเร็วจึงอาจกล่าวได้ว่าพยานบุคคลเป็นผู้ผดุงความยุติธรรมให้เกิดในสังคม (สุทธิชัย หล่อตระกูล, 2553) เนื่องจากคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียนั้นต้องคำนึงถึงหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กด้วย ในการพิจารณาคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียจึงควรมีความเชื่อมโยงกับผู้เยาว์ซึ่งมีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียในคดีด้วย (อชิป จันทนโรจน์, สุชาดา รัตนพิบูลย์ และ ธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง, 2565) คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามกฎหมาย (นพนิต สุริยะ, 2559) จะส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้องเกิดประโยชน์สูงสุดและส่งเสริมสวัสดิภาพแก่ผู้เยาว์

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย สามารถสรุปเป็น 5 ประเด็นได้แก่ 1) ประเด็นในด้านกฎหมาย 2) ประเด็นด้านตัวของพยานเด็ก 3) ประเด็นด้านบุคคลที่ใกล้ชิดพยานเด็ก 4) ประเด็นด้านกระบวนการยุติธรรม และ 5) ประเด็นปัญหาในด้านอื่น ๆ และแนวคิดต่าง ๆ ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถนำเสนอแนวทางการพัฒนาซึ่งจะนำไปสู่การคุ้มครองพยานเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญาในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในประการต่าง ๆ ได้แก่ (1) ด้านกฎหมาย (2) ด้านตัวของพยานเด็ก (3) ด้านบุคคลที่ใกล้ชิดพยานเด็ก (4) ด้านกระบวนการยุติธรรม และ (5) ข้อเสนอแนะในด้านอื่น เพื่อให้ตระหนักถึงความจำเป็นในการปฏิบัติต่อพยานเด็กที่ต้องแตกต่างไปจากพยานที่เป็นผู้ใหญ่ นอกจากนี้จะต้องเพิ่มจำนวนของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ให้เพียงพอต่อความต้องการของกระบวนการยุติธรรม โดยเจ้าหน้าที่สหวิชาชีพจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กในกระบวนการยุติธรรม และขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการคุ้มครองพยานเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546 ในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ จะเกี่ยวข้องกับบุคคลต่างๆ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญกับการคุ้มครองพยานเด็กให้เกิดความเหมาะสมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับที่สำคัญ คือ ปัญหาและอุปสรรคของการคุ้มครองพยานเด็กสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพิจารณาคดีต่างๆ สำหรับประเด็นในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ พยานเด็กกับผลกระทบในการดำเนินชีวิตประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงยุติธรรม. (2553). *รวมกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยาน*. กรุงเทพฯ:

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

นพนิติ สุริยะ. (2559). *สิทธิมนุษยชน: แนวคิดการคุ้มครอง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ปกรณ มณีปกรณ. (2553). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ็ม.ที.เพรส.

ปรีดี เกษมทรัพย์. (2543). *นิติปรัชญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พรชัย ชันดี และคณะ. (2558). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา: หลักการ งานวิจัย และนโยบายประยุกต์*.

กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.

วัชร ชัยสาร. (2546). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ:

นิติธรรม.

สุดสงวน สุธีสร. (2558). *อาชญาวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุทธิชัย หล่อตระกูล. (2553). ปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา พ.ศ. 2546. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 4(2), 47-61. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/rmuj/article/view/24646>

อติป จันทนโรจน์, สุชาดา รัตนพิบูลย์ และ ธัชพงษ์ วงษ์เหรียญทอง. (2565). เขตศาลเยาวชนและครอบครัวในการพิจารณาคดีครอบครัวที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(2), 704-716. สืบค้นจาก https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/view/258089

อัจริยา ชูตินันท์. (2557). *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.